

Практично сви аспекти европског живота тренутно су таоци коронавируса и преовладава неизвјесност. Међутим, један од малобројних аксиома је, изгледа, да се Кина успјешно носи са кризом и да је Европа пала на испиту. Према тој новонасталој причи, Европска унија ће поново изневјерити очекивања својих грађана, претворити се у растурени метеж и лако би могла постати потпуно небитна. Многи коментатори су примијетили да је криза са коронавирусом отворила простор за "борбу наратива" између Кине и западних демократија - да смо свјedoци вјеште ревизије геополитичког уџбеника. Међутим, могло би се испоставити да је та процјена преурањена.

Србија је једно од мјеста гдје су на тапету наводни пропусти Европе. Ова држава Западног Балкана је, заједно са Црном Гором, фаворит за приступање ЕУ. Предсједник Србије Александар Вучић је 15. марта привукао пажњу тако што је вријеђао ЕУ и хвалио Кину због њене медицинске помоћи, називајући кинеског предсједника Сија Ђинпинга "искреним пријатељем и братом српског народа".

У изразито циничном наступу, Вучић је европску солидарност назвао бајком и оптужио је 27-члани блок за лицемјерје. ЕУ, према његовом мишљењу, није била вољна да прода или достави Србији робу неопходну за борбу против пандемије, а да су "исти ти људи раније тражили од нас да намјестимо процедуре за тендере како би Кинези били искључени, а компаније из ЕУ добијале српски новац. Сада им наш српски новац није више довољно добар".

Кинески државни медији су брзо искористили прилику и на снимак поставили титлове и драматичну музичку подлогу, да би га емитовали на кинеским каналима. Циљ им је био да докажу поенту Пекинга: Европа није дорасла задатку - Комунистичка партија Кине јесте; демократија је слаба - ауторитаризам је ефикасан. А Вучић прихвата ту игру, присуствује бљештавој церемонији и фотографисању са кинеском амбасадорком, када су на београдски аеродром стигли пакети медицинске опреме и шест љекара.

Ријеч је о узајамно корисној дипломатији и помпезној реторици фокусираној на све више нелибералну српску владу, која користи прилику да ојача свој политички легитимитет, оправда назадовање демократије, застраши цивилно друштво и додатно ограничи медије

Многи коментатори су искористили случај Србије да би илустровали успјех Кине у придобијању подршке Европљана у тешким временима. Истина је да призори кинеско-српске привржености и долазак медицинске помоћи наилазе на одобравање у Београду и другим дјеловима Србије. Међутим, то није тако једноставно. Да би се разумјела динамика у основи троугла ЕУ-Србија-Кина, потребно је смјестити Вучићеве изјаве у шири контекст: Србија је земља кандидат за ЕУ у којој посљедњих година долази до све већег назадовања демократије, заробљавања државе и репресије над медијима и слободом говора. И Кина је све вријеме са задовољством дио те приче. Србија је привукла највећи износ кинеских зајмова и инвестиција од шест земаља Западног Балкана и четврта је у Европи по обиму кинеских страних директних инвестиција.

Кинески пројекти у Србији укључују кредите за ауто-путеве и жељезничке пруге, које углавном граде кинески уговарачи; кредите за термоелектрану; куповину комплекса за ископавање бакра у Бору; избављење фабрике челика која је банкротирала; инвестиције у зрењанинску фабрику аутогума и уговоре са кинеском компанијом Хуавеј

за развој 5Г мреже и испоруку опреме за надзор.

Србија је већ отворила 18 поглавља у приступним преговорима са Бриселом, чији је циљ усклађивање домаћег законодавства са регулативом ЕУ. Пословање са Кином није од помоћи у том погледу. Кинески инфраструктурни пројекти углавном се не придржавају стандарда набавки, укључујући оне на конкурентним тендерима. Откако су производњу повећале фабрике у Смедереву и Бору које су купили Кинези, дошло је до пораста загађења у Србији.

Резултат тога је да се Србија додатно удаљила од усклађености са еколошким стандардима ЕУ. Уговор са компанијом Хуавеј о изградњи 5Г мреже и постављању камера за препознавање лица у Србији могао би да буде проблематичан у односу на прописе ЕУ о приватности и заштити података, као и из перспективе националне безбједности.

ЕУ је примила к знању такав развој ситуације, али да није тражила од Србије да сноси одговорност. На инсистирање Француске, државе чланице и Европска комисија сада траже строжу примјену процедура условљавања и надзора на Западном Балкану. Међутим, умјесто да се суочи са значајним посљедицама због својих преступа, предсједник Србије је искористио подјеле унутар ЕУ поводом проширења Уније, да вријеђа тај блок 27 држава и да легитимише своју политику, као и своје додворавање ауторитарним партнерима као што су Кина, Русија и Уједињени Арапски Емирати.

